

مسجد بهترین محور ارتباط مردم و مسئولان

مهدی حسینی منش (کارشناس علوم سیاسی)

ذهنیتی که امروزه از مسجد در میان مردم وجود دارد، یک ذهنیت کاملاً بسیط وابتدایی است. مسجد صرفاً یک عبادتگاه مخصوص دیده می‌شود. به غیراز نماز و دعا هیچ کارکرد دیگری برای مسجد تصور نمی‌گردد؛ و از همه بدتر اینکه مسئولین نیز توجهی به این امر ندارند.

مسجد در تاریخ تمدن اسلامی، اولین نهاد اجتماعی و سازمانی است که مستقیماً از سوی پیامبر اکرم(ص) و در نخستین روزهای تأسیس حکومت اسلامی پایه‌گذاری شده؛ و تا مدت‌ها قلب تپنده جامعه اسلامی و مرکز اجتماع مسلمین بوده است.

مسجد از همان ابتدای تأسیس تنها یک عبادتگاه نبود؛ بلکه محل اجتماع عمومی و نشانه وحدت امت نیز به شمار می‌رفت. طبیعی است که در جایی که محل اجتماع مردم است، صرفاً امور عبادی مطرح نیست؛ بلکه همه شئون جامعه اعم از سیاسی، اقتصادی، قضایی، ارتباطی، تبلیغاتی و... نیز مطرح می‌شود.

اگر چه مسجد کارکردهای متعدد داشته، ولی با تمام این وجود مسجد و محل عبادت بود. و این جوهره همه فعالیتهای سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی و...امت مسلمان را نشان می دهد که عبودیت بندگان برای خداوند است. در صدر اسلام هر کس در هر مورد که با سؤال یا مشکلی مواجه می‌شد به مسجد می‌آمد و آن را با نبی اکرم(ص) در میان می‌گذاشت. مسجد کوفه کرسی قضاوت امیرالمؤمنین علی(ع) بوده است. ولی به مرور و با فاصله گرفتن از صدر اسلام، مسجد رفتارفته به حاشیه رانده و به عبادتگاه مخصوص تبدیل شد؛ و سنت و سیره رسول خدا(ص) فراموش گشت. هم مردم و هم مسئولان باید این سنت فراموش شده را احیا کنند و مسجد را به جایگاه سابق خویش برگردانند.

مسجد و مسئولین

می‌دانیم که وظیفه مسئولان هر مملکتی، رفع نیازها و مشکلات مردم است، این تکلیف در نظام اسلامی دوچندان می‌شود. مسئولان نظام اسلامی باید شبانه روز برای رفع مشکلات مردم تلاش کنند. حال این سؤال‌ها مطرح است که برای انجام این وظیفه، چه راهی برای آگاهی از مشکلات مردم و ارتباط با آنها مناسب‌تر است؟ آیا نشستن در دفتر کار و مطالعه گزارشات مسئولان زیر دست کافی است؟ یا باید در دل جامعه رفت و با مردم به طور مستقیم ارتباط برقرار کرد؟ پاسخ کاملاً مشخص است؛ مسئولان باید از نزدیک با مشکلات مردم مواجه شده و از نزدیک حرف‌های آنان را بشنوند.

حال بهترین مکان برای ارتباط مستقیم مسئولان با مردم و آگاهی از مشکلات آنان کجاست؟ ما بنا بر سنت رسول الله(ص) مسجد را بهترین مکان و محور ارتباطات مردم با مسئولان می‌دانیم؛ زیرا برای مسجد مزیت‌های وجود دارد که هیچ مکان دیگری دارای چنین مزایایی نیست. به چند نمونه از این موارد اشاره می‌کنیم:

۱. مسجد مکانی عمومی و در دسترس همه

مسجد یک تفاوت عمدی با مکان‌های دیگر دارد؛ که عمومیت ویژه آن است. مسجد مکانی است قابل دسترس برای همه اقوام ملت، همه افراد با هر قومیت و زبانی؛ چه تحصیلکرده و چه بی‌سواد؛ چه فقیر و چه ثروتمند؛ برای ورود به مسجد فضی برعه نداشته و مساوی هستند. مردم مسجد را جزئی از خویش می‌دانند و در مسجد را هیچ وقت به روی خود بسته نمیدهند. مسجد در طول تاریخ پناهگاه عامه مردم بوده است.

۲. مسجد در متن جامعه

به خوبی روشن است که مسئولان نظام اسلامی برای اداره مملکت، نیاز به اتخاذ تصمیمات کلی دارند. برای اتخاذ این برنامه‌های کلی باید تحلیل مناسبی از وضعیت جامعه به دست آورده و از همه ظرفیت‌ها و واقعیت‌های موجود به خوبی آگاه باشند.

برای تحلیل شرایط جامعه و آگاهی از پتانسیل‌های موجود بهترین مکان مسجد است. مسجد در متن جامعه جای دارد؛ شما در مسجد با اقوام مختلف مردم و مشکلات گوناگون آنها بدون واسطه مواجه می‌شوید؛ و از جامعه درک روشن‌تری بدست می‌آورید. مسجد محل اجتماع افکار و اندیشه‌ها و سلایق مختلف مردم است. در مسجد انسان‌های مختلف و متفاوت براساس دین واحد کنار هم جمع شده و باخدای خویش رازونیاز می‌کنند؛ اگر مسئولی بخواهد از جامعه و طرز تفکر اقوام مختلف جامعه، مستقیماً آگاه شود؛ قطعاً مسجد مکان بسیاری مناسبی برای این ارتباط مستقیم است.

۳. معنویت مسجد

معنویت مسجد در ارتباط مسئولان با مردم تأثیر خودش را خواهد گذاشت مسئولی که برای انجام تکلیف الهی اش در مسجد حاضر شده به سخنان عامه مردم گوش فرا می‌دهد. به طور یقین می‌تواند از فضای روحانی و معنوی مسجد استفاده کرده و در حل مشکلات مردم گام بردارد. معنویت همتها را برای خدمت به خلق بلندتر کرده و عزم و تصمیم را استوارتر می‌کند. حضور در مسجد به پیشرفت معنوی مردم و مسئولان کمک کرده و زمینه را برای برطرف کردن مشکلات آماده‌تر می‌کند.

۴. مسجد مردمی ترین نهاد موجود در جامعه

مسجد به وسیله مردم اداره می‌شود. به همین منظور مردم مسجد را از خود می‌دانند. جایی که همه افراد با قصد قربت آماده‌اند تابرای افراد نیازمند هر کاری که از دستشان برمی‌آید انجام دهنند. در حوادث مختلف (اعم از حوادث طبیعی و...) مردم از طریق مسجد برای کمک سازماندهی می‌شوند. مسجد تبلور اجتماع عامه مردم و سمبول حس نوع دوستی مردم برای رضایت خدا محسوب می‌شود.

وقتی مسئولی برای ارائه گزارش و دریافت نظرات و اطلاع از مشکلات جامعه وارد مسجد می‌شود؛ در واقع وارد محدوده مدیریت مردم شده و مردم راحت‌تر می‌توانند با او انس گرفته و به یک حس مشترک برسند. این انس و همدردی و ارتباط چهره به چهره مسئولان با مردم می‌تواند تأثیر به سزایی برای حل مشکلات مردم و جامعه داشته باشد.

نتیجه‌گیری

مسجد همان‌طوری که در صدر اسلام محور ارتباطات مسئولان با عامه مردم بوده است؛ اکنون نیز از این پتانسیل برخوردار است. ارتباط مسئولان و مردم در مسجد باید به‌گونه‌ای باشد که مردم مسجد را راه‌گشای همه مشکلات خود بدانند و به راحتی بتوانند با مسئولان خود در مسجد ارتباط برقرار کرده و مشکلات خود را با آنها در میان بگذارند.

مسجد بهترین محور ارتباطی مردم با مسئولان است. در سال‌های اخیر حضور مسئولان در مسجد بیشتر از قبل شده ولی هنوز به حد ایده‌آل نرسیده است. حضور در مساجد خواسته به حق مردم از مسئولان است و مسئولان نیز باید در حد توان به این انتظار مردم عمل کنند تا مملکت آبادتری داشته باشیم.